

Петрова Т. Зародження термінографічної критики в Україні. Український світ у наукових парадигмах: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Вип. 10. Харків: ХНПУ; ХІФТ, 2023. С. 154–158.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Харківське історико-філологічне товариство

*Випуск присвячений пам'яті
харківських мовознавців
професора Лідії Андріївни Лисиченко
професора Ольги Георгіївни Муромцевої*

Український СВІТ

у наукових парадигмах

Збірник наукових праць

Випуск 10/2023

УДК 811.161.2 + 39 (477)
ББК 81.411.1 + 63.5 (4УКР)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №3281 від 18.09.2008.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Маленко О. О., д-р філол. наук, проф. (Харків) (головний редактор)
Борисов В. А., канд. філол. наук, доц. (заступник головного редактора) (Харків)
Богданова І. І., канд. філол. наук, доц. (Харків)
Голобородько К. Ю., д-р філол. наук, проф. (Харків)
Єрмоленко С. Я., д-р філол. наук, проф. (Київ)
Кравець Л. В., д-р філол. наук, проф. (Берегове)
Лисиченко Т. Ю., канд. філол. наук (Харків)
Нелюба А. М., д-р філол. наук, проф. (Харків)
Нестеренко Н. П., канд. філол. наук, доц. (Харків)
Новиков А. О., д-р філол. наук, проф. (Глухів)
Сюта Г. М., д-р філол. наук, пров. наук. співроб. (Київ)
Умрихіна Л. В., канд. філол. наук, доц. (Харків) (заступник головного редактора)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Шевченко Л. І., чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, професор; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
Вакуленко С. В., канд. філол. наук, доцент; голова Харківського історико-філологічного товариства.

Ухвалили до друку:

Редакційна Рада Харківського історико-філологічного товариства
(*протокол № 1 від 27 лютого 2023 року*)

вчена рада українського мовно-літературного факультету
імені Г. Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(*протокол № 6 від 1 березня 2023 року*)

У 41 **Український світ у наукових парадигмах:** Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Вип. 10. — Харків: ХНПУ; ХІФТ, 2023.— 212 с.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
вул. Валентинівська, 2, м. Харків, Україна, 61168

ISBN 978-966-1630-61-0

© Автори матеріалів, 2023
© Макет Т. Лисиченко, 2023
© Обкладинка У. Мельникова, 2023

МАТЕРІАЛИ

**Всеукраїнських наукових читань,
присвячених 85-ій річниці
від дня народження
доктора філологічних наук, професора**

ОЛЬГИ ГЕОРГІЇВНИ МУРОМЦЕВОЇ

16 лютого 2023 року

**Інститут української мови НАН України
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди**

**Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна**

Харківське історико-філологічне товариство

Харків — 2023

3. Лисиченко Л. А. Лексико-семантичний вимір мовної картини світу : [монографія]. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 191 с.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Защита* от тёмной силы: Z русской армии оказалась древним славянским символом. URL: https://tsargrad.tv/news/zashhita-ot-tjomnoj-sily-z-russkoj-armii-okazalas-drevnim-slavyanskim-simvolom_512804 (дата звернення 03.01.2022).
2. «НЕИЗВЕСТНЫЕ солдаты» ЗОМБИ-країни Путіна. URL: <https://cutt.ly/OVD49vZ> (дата звернення 10.11.2022).
3. «Поглинання Білорусі та окупація z-зомбі» : Подоляк назвав мету Росії у втягненні РБ у війну. URL: <https://cutt.ly/wVD4ZpT> (дата звернення 10.11.2022).
4. *Рашизм*, або чому росіяни — нові нацисти. URL: <https://voxukraine.org/rashyism-abo-chomu-rosiyany-novi-natsysty/> (дата звернення 10.11.2022).
5. *Українські військові* показали, як ворог маркує свою техніку. URL: https://zaxid.net/ukrayinski-viyskovyi-pokazali-yak-vorog-markuye-svoyu-tehniku_n1537191 (дата звернення 23.10.2022).
6. *Що означає літера Z?* URL: <https://svoboda-news.com/svwp/%D1%89%D0%BE%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B0%D1%94-%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0-z/> (дата звернення: 01.02.2023).
7. *Звичайний рашизм*. Як одна літера Захопила і нацифікувала Росію. URL: <https://cutt.ly/4VD44XT> (дата звернення 10.11.2022).
8. *Zetavsesvit*: нація Зомбі Чим керується Путін при прийнятті рішень? URL: <https://cutt.ly/UVD4BIZ> (дата звернення 10.11.2022).
9. «ZЛО»: в Ірпені знімають фільм про вторгнення росії в Україну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3531096-zlo-v-irpeni-znima-ut-film-pro-vtorgnenna-rosii-v-ukrainu.html> (дата звернення 01.11.2022).

Тетяна Петрова

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри мовної підготовки
Державний біотехнологічний університет
t.petrova.science@gmail.com

ЗАРОДЖЕННЯ ТЕРМІНОГРАФІЧНОЇ КРИТИКИ В УКРАЇНІ

Актуалізація оцінного ставлення до результатів наукових знань і діяльності людства відкрила шлях до породження критичного мислення, критики. Зародження критики в суспільстві засвідчує високий рівень його розвитку і якісний етап еволюції. «Представники кожного нового напрямку починали свою діяльність із критики попередніх теорій, визначаючи при цьому нові завдання» [Лисиченко 2009, с. 13]. Виникнення критики підтверджує також факт поступу джерелознавства, книгодрукування, словникарства тощо.

На початку ХХІ ст. *термінографічну критику* ще не визнано формалізованою галуззю, утім є всі підстави стверджувати, що вона має свою історію розвитку, яку формували критики спеціальних джерел ще в кінці ХІХ ст. Завдяки праці цих фахівців нині можливо пізнати *історію термінографічної критики* як окремих її науковий підрозділ. На сьогодні відомі поодинокі праці, присвячені вивченню історії розвитку термінографічної критики як самостійного наукового напрямку [Петрова 2018; Петрова 2021], однак це питання не отримало ретельного дослідження і не стало об'єктом спеціальної уваги науковців.

Якщо друкувати спеціальні джерела в Україні починають у середині ХІХ ст. [див.: Петрова 2019], то *перші критичні публікації*, у яких їх оцінюють, з'являються в кінці ХІХ ст. У становленні термінографічної критики важливе значення мали періодичні часописи «Записки Наукового Товариства імені Шевченка», «Книгарь», «Літературно-науковий вістник», що стимулювали її поступ систематичністю і ритмічністю виходу, а також офіційністю виокремлення відповідних рубрик чи розділів у їх структурі. Оцінювання спеціальних джерел на етапі закладання його основ здійснюють рецензенти, які володіють достатнім рівнем знань словникарської науки, сукупністю прийомів аналізу словників, відповідними практичними навичками їх укладання, достатньою критичною інформацією. Починає виформовуватися зв'язок *словник ↔ рецензія*, що лягає в основу напрямку *термінографічної критики*, а отже, установлюється її взаємозв'язок з термінографією.

У «Записках Наукового Товариства імені Шевченка», 1895 р. (Т. VIII, кн. 4) відстежуємо рецензію «М. Уманець і А. Спілка. Словарь російсько-український, т. I: А–К., т. II: Л–П. Льв., 1893 і 1895, т. I – ст. 318, т. II – ст. 286+IV», у якій підкреслено недосконалий переклад російських терміноодиниць правознавчої, анатомічної, математичної наук.

Часопис «Літературно-науковий вістник» поширював інформацію про вихід у світ українських книг, зокрема й словників. У першому його томі відстежуємо лише замітку без підпису про цю працю — «Д-р Осип Ростафинський: Ботаніка на низщі кліяси шкіл середних. На язык руский переложив Иван Верхартський. Львів. 1898. Сторін 80» (1898) як друге видання підручника. Позитивна оцінка стосується насамперед науковості дібраного термінологічного матеріалу, а також якісно укладеного покажчика термінів.

Пожвавлення суспільно-політичного життя, наукової та освітянської роботи інтенсифікувало видавничу справу, спеціальне словникарство, а також і його критику. Осередками оцінювання термінологічних словників упродовж 00–10-х рр. ХХ ст. стають Львів і Київ, що пов'язано з друкуванням наукових журналів у названих містах. Ці роки позначені духом звільнення українського народу від московського політичного поневолення. Через чинність Емського указу (діяв до 1905 р.) й на поч. ХХ ст. управлінці ще забороняли українськомовні видання. Події революції 1905–1907 рр. посилили боротьбу українців за свободу й рівноправність рідної мови з іншими мовами. У цей період учені визначають вартість якісного словника як коштовної речі.

На поч. 00-х рр. XX ст. з'являються лише поодинокі й досить «стримані» критичні розвідки, що зосереджуються переважно на бібліографічному описі й аналізі форми. Зокрема, 1902 р. в «Літературно-науковому вістнику» розміщено коротке повідомлення оцінювального характеру «Англійський науковий словник» про видання «Cyclopaedia Britannica». Під текстом рецензії інформацію про автора подано однією літерою — «В». Наприкінці аналізованого десятиліття з'являються вже розлогі критичні публікації. Наприклад, експертуючи «Українсько-Російський словник» (1909) В. Дубровського, І. Огієнко оцінює і якість подання термінів. У рецензії на німецько-український «Збірник математично-природописно-лікарської секції Наукового Товариства імени Шевченка. Том XII під редакцією І. Верхратського, д-ра В. Левицького і д-ра Ст. Рудницького; р. 1908, у Львові» (1909) В. Щербаківський докладно аналізує праці І. Верхратського та С. Рудницького.

З початком Першої світової війни царський уряд посилив утиски українського слова, українських видавництв, періодики, переслідування українського національно-культурного руху тощо. Із січня 1915 р. знову набуває сили Емський указ. Натомість у цей період критики визначають принципи відображення національних одиниць в українських словниках.

Період Української революції (1917–1921) вирізняється «книжковим бумом», сплеском розвитку книгодрукування та преси як одного із чинників культурного становлення української нації. Як наслідок підвищується попит на українськомовні праці, спостерігається «книжковий голод» і «голод на словники». Однак надруковані в наступні роки термінографічні джерела потребували підвищення їх якості. У кінці 10-х рр. XX ст. експерти виявляють більшу категоричність у своїх судженнях щодо значущості окремих словників. Деякі критики висловлюються про *необхідність запровадження покарання за укладання неякісних словників*, порівн.: «Чи не можна-б було законодатнім шляхом встановити кару за видання подібних 'книжок'» [Паночіні 1918, с. 529]. Відповідно, тоді постала нагальна потреба в *системному експертуванні нової опублікованої словникарської спеціальної продукції*.

Водночас із вересня 1917 р. в Києві розпочинає діяльність критико-бібліографічний щомісячний часопис «Книгарь». Активними дописувачами цього часопису стали В. Королів, Є. Лукасевич, С. Паночіні, П. Синицький, Є. Тимченко та ін.

Через певні об'єктивні й суб'єктивні чинники, зокрема непостійність політичної ситуації в тогочасній Україні, тривалість воєнних дій, зміну однієї влади іншою, складний економічний стан, дефіцит паперу та друкарської техніки, підвищення ціни на продукцію припиняють роботу деякі журнали, а отже, гальмується і друк *критичних розвідок щодо якості термінологічних словників*. Робота з *національного будівництва* цього періоду сповнена труднощів і перешкод. Відчутною стає нетерпимість до української лінгвокультури. У цьому вбачаємо вияв *лінгвонаціоналізму*, який Т. Космеда пояснює як «складник ідеології, державної мовної політики загалом, за якою перевагу надають певній 'своїй'»

мові, а інші мови вважають 'нижчими', такими, вивчати які немає потреби» [Космеда 2019, с. 479].

Попри нетривалість існування окремих журналів («Книгарь») і водночас рясність рецензій на їх сторінках, а також довгочасність виходу інших («Літературно-науковий вістник»), але з пунктирним аналізом у них словників, усе ж таки вони мали надзвичайну вагу в становленні термінографічної критики в Україні. В опублікованих у них рецензіях згенеровано головні підходи до експертування словників, *принципи їх оцінювання*, формуються *аксіологічні традиції* української термінографічної критики кінця XIX ст. – поч. XX ст.

У центрі уваги *національної термінографічної критики* окреслюються такі *проблеми укладання термінологічних словників*: (1) необхідність вичерпного викладу інформації в передмові; (2) потреба вироблення принципів добирання термінів до реєстру, а також у зоні перекладу, зокрема, критики діагностують: (а) новотвори на московський штиб, москалізми [Тимченко 1917]; «ковані на скору руку» слова [Синицький 1918]; невдалі новотвори, не зв'язані з народною мовою [Королів 1918]; (б) «легенько 'українізовані' <...> с'як-так перекладені на мову українську», неможливість розібратися, «котра половина словника російська, а котра українська» [Паночіні 1918]; «є слова, ніби перекладені на московську, а не українську мову» [Королів 1918]; (3) неповнота словника (Тимченко 1917); «вбоге» відображення термінології науки [Королів 1918]; (4) необхідність використання значущих, ґрунтовних джерел [Огієнко 1909].

Отже, зародження української термінографічної критики відбувається в складних суспільно-політичних умовах кінця XIX ст. – поч. XX ст. У її становленні важливе значення відіграють часописи, у яких рецензенти активно висвітлюють проблеми експертування словників, формують *завдання термінографічної критики* (системне експертування нової термінографічної продукції), *критерії та алгоритм оцінювання словників* (покрокове рецензування побудови, передмови, джерел, реєстру тощо), а також *прагнення примножувати найкращі національні словникарські традиції*. Експертування термінографічних праць цього етапу має *українізаторський / націєцентричний характер*, при цьому ключовим принципом є опір усьому московському, чужому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Космеда Т. А. «Сильна нервова система» української мови: (окреслення актуальної проблематики української лінгвоконфліктології). *Теорія лінгвістичних парадигм* : [колективна монографія]. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2019. С. 474–495.
2. Лисиченко Л. А. Не словникові холоди. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. Київ, 2009. Вип. 19. С. 12–20.
3. Паночіні С. Фізична термінологія. (Російська-Українська). Уложив педагогічний гурток слухачів Вінницького учительського ін-ту. Вінниця, 1918 р. Ст. 32. Ціни не зазначено. *Книгарь*. Київ, 1918. Ч. 9. С. 527–529.
4. Петрова Т. Витоки й становлення української термінографії. *Лінгвістичні студії*. Вінниця, 2019. Вип. 37. С. 20–25.

5. Петрова Т. О. Українська термінографічна критика: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. Київ, 2018. № 292. С. 208–217.
6. Петрова Т. О. Українська термінографічна критика: становлення, розвиток та перспектива (на матеріалі критичної оцінки термінологічних словників) : [монографія] / передне слово, наук. ред. проф. Т. А. Космеди. Харків : Майдан, 2021. 460 с.

Олена Половинко

аспірантка кафедри української мови імені проф. Л. А. Лисиченко
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
paniolena15@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СИНТАКСИЧНО ОБМЕЖЕНИХ ЗНАЧЕНЬ У ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЯХ З ОРУДНИМ ПРИІМЕННИМ

На існування функціонально-синтаксично обмежених значень уперше в українському мовознавстві звернув увагу В. Виноградов. Пізніше це значення розглядали у своїх роботах Л. Лисиченко, В. Русанівський, М. Кочерган, О. Олексенко, В. Ващенко, О. Безпояско та інші. На сьогодні немає однозначного підходу щодо класифікації значень слова на основі синтаксичного критерію в поєднанні з ономазіологічним. До того ж більшість науковців у категорії синтагматично зв'язаних значень слова виокремлює фразеологічно зв'язані та синтаксично зумовлені, не виділяючи при цьому конструктивно зумовлені значення. Ми будемо дотримуватися поглядів В. Виноградова, Л. Лисиченко та О. Олексенко, які були найбільш послідовними у розкритті проблематики типології значень слів, зокрема граматично зв'язаних.

Л. Лисиченко в роботі про багатозначність слова зазначає: «Функціонально-синтаксично обмежені значення слів виникають у слові тільки в тому разі, коли воно вживається у певній синтаксичній функції: як члена речення, як слова, не пов'язаного з членами речення при виконанні в реченні ролі службового слова і т. ін.» [Лисиченко 2008, с. 154]. Так само, як і В. Виноградов, вона вважає, що такі значення «якісно відрізняються від усіх інших типів значень тим, що синтаксичні властивості слова як члена речення тут нібито включені в його семантичну характеристику» [там само, с. 154]. Зміна синтаксичної функції такого ЛСВ неможлива, оскільки при цьому виникає вже інший ЛСВ, інше значення [там само, с. 160].

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКИХ НАУКОВИХ ЧИТАНЬ, ПРИСВЯЧЕНИХ 85-Й РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ОЛЬГИ ГЕОРГІЇВНИ МУРОМЦЕВОЇ 3

Анатолій Нелюба ДІЄПРИКМЕТНИК: ЧАСТИНА МОВИ? ОСОБЛИВА ФОРМА? ЧИ ЩОСЬ ІНШЕ? (ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНО-КОДИФІКАЦІЙНИЙ ЕТЮД)	4
Лілія Петрова Озель ХУДОЖНІЙ ДИСКУРС У ВИМІРІ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗМУ: ЛІНГВОСТИЛІСТИКА ЕМОЦІЙНО-ПОЧУТТЄВОГО Й РАЦІОНАЛЬНО-ЛОГІЧНОГО (РЕЦЕПЦІЯ НАУКОВОГО ДОРОБКУ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА ОЛЬГИ МУРОМЦЕВОЇ ДО 85-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)	11
Марія Брус РОЗВИТОК КАТЕГОРІЇ ФЕМІНІТИВНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЛЕКСИЧНИХ ПРОЦЕСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	22
Дар'я Задорожня УКРАЇНСЬКИЙ ОНІМНИЙ СЛОВОВІР І-Ї ПОЛОВИНИ ХХ СТ.: ЗНАЧЕННЯ Й ПОСТАТІ	25
Руслана Коца НЕОЗНАЧЕНІ ЗАЙМЕННИКИ З ПРЕПОЗИТИВНИМИ ФОРМАНТАМИ <i>ВАРЕ</i> І <i>ЛЕДА</i> В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	30
Руслан Сердега ПРОБЛЕМА ТЛУМАЧЕННЯ ЮКСТАПОЗИТИВ У «СЛОВНИКУ УСНОЇ НАРОДНОЇ СЛОВЕСНОСТІ»	36
Ірина Скразловська ОСОБОВІ ІМЕНА ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ МОВНИХ І КУЛЬТУРНИХ КОНТАКТІВ (НА МАТЕРІАЛІ ТУРЕЦЬКИХ АНТРОПОНІМІВ)	40
Оксана Ципердюк, Ярина Ошитко МІКРОТОПОНІМИ СЕЛА ЧАГРІВ РОГАТИНСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СЛОВОВІРНИЙ АСПЕКТ	43
Людмила Чурсіна УКРАЇНІЗМИ НА ШПАЛЬТАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ ГАЗЕТНОЇ ПЕРІОДИКИ	48

Оксана Дільна

СТИЛІСТИЧНІ ФУНКЦІЇ ЗАЙМЕННИКОВИХ ДЕМІНУТИВІВ
У ПРОЗОВИХ ТВОРАХ АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО 54

Наталія Варич

МОВНО-ОСВІТНІЙ РІВЕНЬ
КОНКУРЕНТНОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ:
ІДЕЇ, ЗАКОНОМІРНОСТІ, ПЕРСПЕКТИВИ
В НАУКОВОМУ СВІЧАДІ ОЛЬГИ МУРОМЦЕВОЇ 59

**МАТЕРІАЛИ XX МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ,
ПРИСВЯЧЕНОЇ ПАМ'ЯТІ Й З НАГОДИ 95-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ
НАРОДЖЕННЯ ДОКТОРА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА Л. А. ЛИСИЧЕНКО 63**

Флорій Бацевич

МОДУСНО-МОДАЛЬНІ АСПЕКТИ
ДИНАМІКИ ДИСКУРСУ НАРАТИВНОЇ ІСТОРІЇ 64

Віта Бондаренко

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ГУСТАТИВНИХ ВРАЖЕНЬ
У ВІДЕООГЛЯДАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ YOUTUBE БЛОГЕРІВ 68

Яна Василенко

ПОНЯТТЯ *БАТЬКІВЩИНА*, *ПАТРІОТИЗМ*
У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ: СЕМАНТИЧНІ КОНОТАЦІЇ 72

Леся Гапон

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАЛЕКТОЛОГІЇ
В ЛІНГВІСТИЧНІЙ СПАДЩИНІ Л. А. ЛИСИЧЕНКО 77

Ольга Гнатишева

АКСІОЛОГІЙНІ ЗАСОБИ ОПИСУ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ
ЛІРИЧНОГО ГЕРОЯ —УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ
(НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ В'ЯЧЕСЛАВА ДАНИЛЮКА) 79

Жанна Гончарова

МОРФОЛОГІЧНА АТРАКЦІЯ В ІДІОСТИЛЯХ
МАРЛЕНИ РАХЛІНОЇ ТА БОРИСА ЧИЧИБАБІНА 83

Костянтин Голобородько

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ
В ПРАЦЯХ Л.А. ЛИСИЧЕНКО Й УКРАЇНСЬКИХ МОВОЗНАВЦІВ
(ЗАГАЛЬНИЙ КОМЕНТАР) 86

Тетяна Гуцуляк

ОБРАЗНІ ДЕРИВАТИ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ
ДІЕСЛІВНОЇ СИНОНІМІКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 89

Інна Давидченко

ФРАЗЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПРАЦЯХ
ЛІДІЇ ЛИСИЧЕНКО ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 92

Юлія Даниленко

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З КОМПОНЕНТОМ *ВЕСЬ*
І КОМПОНЕНТАМИ-СОМАТИЗМАМИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 95

Катерина Дюкар

У «НЕВИЧЕРПНИХ ГЛИБИНАХ МОВИ»:
ЗІ СПОСТЕРЕЖЕНЬ НАД МОВО- І СЛОВОТВОРЧІСТЮ
ОКСАНИ ПАХЛЬОВСЬКОЇ 98

Анатолій Загнітко

ТЕОРІЯ ТРАНСПОЗИЦІЇ: МІЖКАТЕГОРІЙНІ
ТА ВНУТРІШНЬОКАТЕГОРІЙНІ ІНДИКАТОРИ 102

Віра Калініченко

ТЕОРІЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ Л. А. ЛИСИЧЕНКО
У ФОКУСІ *ЛІНГВІСТИКИ БРЕХНІ* 106

Олена Карпенко, Емре Кирли

КОЛОРАТИВ 'KIZIL' ('ЧЕРВОНИЙ')
У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ТУРКІВ 108

Оксана Ковтун

ІДЕЇ Л. А. ЛИСИЧЕНКО
У СВІТЛІ ТЕОРІЇ ЛІНГВОАКСІОЛОГІЇ 112

Жанна Колоїз

КВАНТИТАТИВНІ ФРАГМЕНТИ
ПАРЕМІЙНОЇ КАРТИНИ СВІТУ 115

Тетяна Космеда

Л. А. ЛИСИЧЕНКО — БЛИСКУЧИЙ МЕМУАРИСТ 119

Юрій Кохан

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ ІДЕОЛОГІЧНИХ НАРАТИВІВ
В УКРАЇНСЬКІЙ РАДЯНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДЛЯ ДІТЕЙ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА
«ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ») 122

Лариса Кравець

ПРОБЛЕМА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ
В ПРАЦЯХ Л. ЛИСИЧЕНКО 125

Ігор Каминін

РОЗВИТОК ТИПОЛОГІЧНОЇ СТРУКТУРИ
ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 129

Алла Лучик

КОНЦЕПЦІЯ ПОБУДОВИ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ
В ПРАЦЯХ Л. А. ЛИСИЧЕНКО ЯК НАУКОВЕ ПІДҐРУНТЯ
ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ЛІНГВОКОГНІТИВНИХ СТУДІЙ 132

Олена Маленко «МОВНА ПОВЕДІНКА» СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗМІ: ЕЛІТАРНІСТЬ VS МАСОВІСТЬ	135
Наталія Міняйло МАРИНІСТИЧНА МЕТАФОРА КОХАННЯ В УКРАЇНСЬКОМОВНОМУ ПРОЗОВОМУ ДИСКУРСІ	139
Роман Міняйло «МАЙСТЕР КОРАБЛЯ» ЮРІЯ ЯНОВСЬКОГО: ЧУТТЄВЕ ЖИВОПИСАННЯ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКОГО ЛЕКСИКОЮ МОРЕПЛАВСТВА	142
Олена Олексенко ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ СЬОГОДЕННЯ: ДЕФОРМАЦІЯ ЧИ РОЗВИТОК?	146
Віталія Папіш МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОТИПУ ТА ТЕМПЕРАМЕНТУ ПИСЬМЕННИКА В КОНЦЕПЦІЇ Л. А. ЛИСИЧЕНКО	149
Єлизавета Пересада ЛЕКСИКАЛІЗАЦІЯ, СЕМАНТИКАЛІЗАЦІЯ І ПРАГМАТИКАЛІЗАЦІЯ ЛАТИНСЬКИХ ЛІТЕР В УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОМУ МОВНОМУ ПРОСТОРИ В ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	151
Тетяна Петрова ЗАРОДЖЕННЯ ТЕРМІНОГРАФІЧНОЇ КРИТИКИ В УКРАЇНІ	154
Олена Половинко РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СИНТАКСИЧНО ОБМЕЖЕНИХ ЗНАЧЕНЬ У ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЯХ З ОРУДНИМ ПРИІМЕННИМ	158
Анатолій Поповський УКРАЇНСЬКІ ПРИЗВИЩА З КОМПОНЕНТОМ <i>СИБ</i> -	161
Ярослава Сазонова ДИНАМІКА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ СУБ'ЄКТІВ-РЕЦИПІЄНТІВ СТРАХУ В ТЕКСТАХ ЖАХІВ	166
Олена Семенов МОВНА МАЙСТЕРНІСТЬ ПЕДАГОГА-НАСТАВНИЦІ ЛІДІЇ ЛИСИЧЕНКО	169
Дмитро Сизонов КОМУНІКАТИВНІ ПАРАМЕТРИ НЕОФРАЗЕОЛОГІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ІДЕЙ Л. ЛИСИЧЕНКО	172
Ярослав Скидан МОВНА КАРТИНА СВІТУ СТЕПАНА САПЕЛЯКА	175

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ СВІТ У НАУКОВИХ ПАРАДИГМАХ
Випуск 10

Збірник наукових праць
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди

Коректура авторська
Загальне редагування *Маленко Олена*
Відповідальна за випуск *Маленко Олена*
Макет, дизайн *Лисиченко Тетяна*

Підписано до друку 10.03.2023. Формат 70x100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура «STIX Two Text».
Ум. друк. арк. 12,3. Наклад 100 прим. Зам. № 12-20

Друк: Видавництво МОНОГРАФ
ФОП Іванченко І. С.
пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м. Харків, 61135
телефон: +38 (050/093) 40-243-50
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК №4388 від 15.08.2012.

www.monograf.com.ua